

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr 72. ANULU XIII.

Telegrafulu ese de doua ori pe septembra : joia si Dumineca. — Prenumeratia se face in Sabiu la expeditura oicei pe afara la c. r. poste, cu bani gasit prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretiul prenumeratii pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciele din Monarchia pe unu ann 8 fl. era pe o jumate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe $\frac{1}{2}$ anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru intea ora cu 7. cr. sirulu cu literi mici, pentru a doua ora cu $5\frac{1}{2}$ cr. si pentru a treia repetare cu $3\frac{1}{2}$ cr. v. a.

Sabiu, in 12/24 Septembre. 1865.

„Zukunft“ in nr. 35 din 2 Sept. aduce urmatorul articol:
Cestiunea dietei si uniunii transsilvane.

La tempulu seu s'a fostu imputatu si inca cu dreptu dlui de Schmerling, ca elu aru si iniintiatu o dieta transsilvana nu in interesulu autonomiei marelui principatu si a nationalitatii loru sele, ci numai ca mijlocu pentru scopu, spre a ajunge prin dieta la dismembrarea Transilvaniei din legatur'a tierilor coronei unguresci si pentru ca sa se tramita deputati la senatulu imp. februaristicu. Tocma pentru ca amu cunoscutu tendintia acest'a inca dela inceputu, amu combatutu cu tota energi'a politic'a schmerlingiana si fatia cu Transilvania, de-si aceea intr'at'a au fostu Romanilor binevenita, incatu li-au ajutatu emanciparea nationalitatii si confesiunilor loru.

Aceea politica a tendintiei, insa in modu opusu si perlanga aceea si mai nefavoritoriu urmarescu in Transilvania Magiariei astazi ca si in 1848.

Pentru cea mai mare parte a partidei liberale magiare, semburele cestiunei e, ca dieta si cancelari'a aulica tranna sa se delature si ca individualitatea politica a marelui principatu sa se contopesea in „senatulu ungurescu“, unde dupa parerea acelor liberali, Transilvania nemijlocit u si tramita deputati sei. Pecandu asiadara politic'a schmerlingiana lasa Transilvania cancelari'a aulica si diet'a si prin acestea, deca nu esenta, celu putin simbolele autonomiei, centralizatorii din Pest'a cauta a luata dela Transilvania amendoue.

Asiada conservativi vechi asecura in organele loru, ca ei nu voru o astfelu de absorbire a marelui principatu prin Ungaria; insa abstragendu dela pretiul acestui ascurari si dela poterea problematica a fractiunei acesteia prin care sa pota da valore acestei dorinti, este afara de tota indoiela, ca conservativii in Transilvania nu dorescu decat o dieta ca cele dinainte de 1848, prin urmare programul loru e mai perniciosu Romanilor din marelui principatu chiaru si decat sistemul schmerlingianu.

E dreptu, ca cestiunea transsilvana e unu nodu gordie, care la parere abi se poate desnodat, dar vin'a cea d'antaiu, de a o fi adus la starea acest'a, cade asupra Magiarilor. Deceas diet'a transsilvana la 1848 in locu de a pronunciata prin conclusulu uniunii nimicirea autonomiei tierii in favorea racii magiare, s'aru fi invotu la dreptele cereri ale Romanilor, o aru fi inarticulata pre acest'a de a patra natiune, si apoi dupa finirea acestui actu, in contielegere cu Romanii aru fi luate cestiunea uniunii la pertractare, atunci conchlussulu prioriu la uniune, s'aru fi potutu realizata intr'unu modu prin care s'aru fi potutu pastrat si autonomia tierii si dreptele loru interesu natiunale.

Astazi este de lipsa mai antaiu de tota a se sterge pe catele facere si lassarei din 1848 si din era schmerlingiana comisie fatia cu Transilvania, realizandu o dieta, carea sa nu eschida natiunea romana ca pe o natiune fara drepturi politice, ci sa formeze o legislativa, in carea sa fie egala reprezentante totu interesele. *)

Aru crede cineva, ca drumulu celu mai sigur la acest'a aru fi, ca deca dlui de Mailatu cugeta, ca interesele Magiarilor si Secuilor n'ar fi destulu de asecurate in dieta din 1863, sa asterna acestei diete intr'o propositiune revisiunea ordinei electorale din 1863.

Deceas cumva drumulu acest'a aru dispalcea si s'aru alege altul mai precariu, atat in privint'a dreptului, catu si a politicei, adeca drumulu octroirei, atunci, deceas cumva se vede intr'acest'a espressiunea leala de sergintia de a face dreptatea deplina toturor natiunilor din Transilvania, nici unu

cugetatoriu dreptu nu va condamna actiunea acest'a din simpla causa, caci nu corespunde neconditiunatu mandatelor dreptului formalu. Pentru ca nu e de a trece cu vederea, ca tocmai intrebarea, ca ce aru fi in Transilvania formalmente dreptu in valore si nedisputaveru, este unu maru de certa, multiamita bresieloru, pe care dela 1848 incoc pana in tempu mai din cocle le-au indreptat tendintile de nivellatu centralistice, atat dela Vienn'a catu si dela Pest'a in dreptulu marelui principatu.

Uniunistii magiari au stricalu dreptulu istoric transsilvanu dela 1847, evenimentele dela 1848/49 legile unguresci transsilvane dela 1847, iara politic'a schmerlingiana ambe memorale continuitati de dreptu, si asiada trebuie sa constatam aceladeveru tristu, ca fundulu dreptului transsilvanu e celu mai spartu dintre tota fundurile de dreptu cate numai suntu sparte.

Acum ori se restituie unilateralu dreptulu dela 1847 ori celu dela 1848, in tota casurile acestea dreptatii i-ar merge mai multu sau mai putin reu, fiindu, cum s'a disu, dreptatea carea este esentia toturor drepturilor, sacrificata dreptului formalu disputatu sau disputabilu.

Asiadara dreptate nu numai acceptam, dar si cerem noi in rendulu celu d'antaiu dela dlui de Mailatu — carele precum scimus guvernarea causele Transilvaniei. —

Institutiunea regalistilor, censulu, impertirea districtelor de alegere si conducerea actului de alegere, suntu in Transilvania (? Red.), mai multu ca in ori care alta tiara de corona totu atatea puncte de manecare, de a constituie o dieta pentru deosebite tendintie.

Istoria e martura!

De s'aru incheia odata era politicei centralisatore pentru Transilvania si de o aru documenta acest'a ordinea alegilor venitores — atunci noi amu fi cei d'antaiu, cari li-amu svatu Romanilor si Sasilor a luata parte la opulu celu mare alu impacarei, de sine intielegandu-se, perlanga conservarea toturor drepturilor loru natiunale.

Deceas insa alegurile, ceeace e de temutu iara aru fi o manestria a tendintiei, destinate, de a servi intereselor natiunale unilaterale, pe socoteala altor egaluindrepatite, atunci noi amu fi cei d'antaiu cari amu dice Romanilor: perseverati in positiunea de dreptu de pana acum, favoritores pentru voi si protestati prin retinerea vostra contra creatiunei tendintioase, carea, pentru ignoranta mandatelor dreptatiei nu poate nici decum sa aduca Transilvaniei aceea de ce inseteza: bunastarea si pacea.

In fine trebuie sa indreptam catra Escel. Sea ministrul presedinte cont. Belcredi o observare plina de ingrijire. Noi ca federalisti nu trebuie sa mai ascuram, ca deploram conchlussulu dietei tranne din 1863, prin care au inarticulata patienta din Fauru, dara e de a se considera ca aceea dieta au primitu si diplom'a din Octobre si noi scimus din isvoru siguru, ca Romanii transsilvani atunci ca si acum afla garantia cea mai buna de autonomia Transilvania in diploma; iara la senatulu imperialu alu patentei din Fauru au tramsu deputati numai ad hoc.

Acum deceas aru succede influintiei magiare a aduce in valore o ordine noua de alegeri pentru Transilvania, prin carea Magiariei si Secuilor va sa dica elementulu dualisticu aru prepondera, atunci in Transilvania factorilor partinitori principiilor federalistice cuprinse in diplom'a din Octobre li se astupa gura, eara dualismului i s'aru crea o crescentia mare de potere. Ce aru inseamna acest'a, barbatului de statu Belcredi nu trebuie ca sa i o desfasuram mai de aproape. Videat consul!

Tragemu din diuariulu „Europa“ o corespondinta a sea

*) Aducem inca odata aminte cetitorilor ca articululu s'au scrisu inainte de publicarea rescriptului imp. Red.)

din Austria o recomandâmu lectorilor nostri ca fărte importante atâtă ca politică generale austriaca cătă sî din punctul de vedere al naționalității române.

„Eata o cestiune vitală să care va luă mari dimensiuni. Aceasta provincia (Transsilvania) situată la extremitatea orientală a monarhiei nimeni nu se indoiesce nici de importanția sa de moment, nici de interesulu ce i se da. Germanii și Magiarii sî-o dispută, acăstă în numele dreptului celu nou. Ea a servit de motivu dlui de Schmerling pentru a constitui Reichsratul seu, ea va servi acum Magiarilor pentru a transformă dietă lor din Pest'a într'un Reichsrat unguresc, după espressiunea consacrata în 1848. Noi vedem de o parte în furiarea februaristilor intră a' aperă bunul ce au cucerit la 1863, cu atâtea labori, chiar și cu existența lor, precum și aceea a capilor partitei unguresci de a restrângă pradă loru dela 1848, piatra unigularia a edificiului.

„Ce este de făcut? A împărți Transsilvania în virtutea unei nouă sentințe a lui Salomon; sau a dice bravilor locuitori ai acestui mare Principat; Petreceti alternativ o sesiune la Reichsratul din Pest'a, și altă la Reichsratul din Viena? Cestiunea este anevoioasă de rezolvat în dreptu și în faptu. Dupa totă acestea în ochii februaristilor, Transsilvania a fostu totu atâtă de reunită cu Reichsratul austriac prin votul seu dela 1863, cătă și cu Reichsratul din Pest'a prin votul seu dela 1848. Diuariele din Vienn'a voru dispută în vanu cu cele din Pest'a, chiaru intr'o sută de ani ele nu voru adjunge să se convingă. Numai guvernul pote aduce vr'unu remediu la acăstă, fiindca dupacum se scie, densulu este care a făcut reul.

„Deci, guvernul, adeca Ministeriulu Majlát-Belcrédi, pare ca e decisu de a reveni asupr'a actelor Ministeriului Schmerling - Nadásdy, și de a provoca unu votu alu dietei transsilvane în favoarea unei nouă uniuni cu Ungaria. Sa afirma ca decretele de convocare a dietelor din Pest'a și Transsilvania voru apără peste câte-va dile, înainte de 15 Septembre, și ca dietă transsilvane se va adună cu o luna seu trei săptămâni înainte de cea din Pest'a. Până atunci, se va prepară terenul pentru a adjunge la resultatul dorit; s'a chiamat la Vien'a omenii cei mai considerabili din provincia, precum comitele Miko. bar. Kemény, capii partitei magiare; d. Schmidt, comes alu Sasiloru; Metropolitii Siagun'a și Sterc'a-Siulutu, unul grecu ortodoxu, altul grecu de ritulu unitu; (Noi despre cestu din urma nu avemu scire sa fia fostu chiamat. Red.); acești oameni politici și demnitari cătu se influențează asupr'a clientilor (?Red.) loru ai pune în poziune de a revocă secesiunea din 1863. Printr'acăstă se va alungă legea electorale din 1862, pentru a reveni la aceea din 1848; nu sciu de că populația română este bine tratată după acăstă lege, și de că voru ești atâta alegatori. Se va transferă chiaru residenția guvernului și a dietei la Klausenburg, (va sa dică Clusiu. Red.) orasul cu unu caracteru cu totulu magiaru, și după acăstă, de că alegerile voru lasă ce-va de dorit, se potu convinge transmitând la dieta unu numeru nedeterminat de regalisti.

Eu unul nu me indoiescă unu minutu ca unionea iaresi nu se va votă, dura asiu vrea sa fiu incredintiatu asupr'a unui altu resultat. Indata ce Ungaria și Transsilvania se voru reunii și se va convoca la Pest'a unu parlamentu unguresc, este evidentă ca constituția din Februarie va incetă de a există. Atunci va trebui că guvernul sa trateze cu acestu parlamentu, și sa ajunga a incheia o învoie cu Ungurii, caru voru mai avé trebuintia de nimică. Ce se va imtemplă de că compromisul nu va avé locu, de că Ungurii, ne mai avendu trebuintia de nimicu voru propune nisecă condițiuni de priimutu precum: ministeriu responsabile, unire personale, etc., etc? Cumu se voru apera integritatea și interesele generali ale monarhiei, de că s'a sfîrmă lantiurile ce le tinu împreună, adeca Constituția din Februarie înainte de a o indeplini printr'alta?“

„Tromp. Carpp.“

Sabiiu 10 Sept. „Herm. Ztg.“ de eri aduce unu telegramu din Vienn'a în care, după isvoră demne de credință spune, ca oficiala „W. Ztg.“ va publică astăzi unu manifestu imperatescu, în care idea principala exprimata în diplom'a din 20 Octobre 1860 se pone ca basă normativa pentru regimul imperialu și în care serbatorescă și irrevocabilu se statoresc dreptulu poporeloru de a conlucră dicidiendu în reprezentanții legale asupr'a lucrurilor atingătoare de legislație și de finanțe. Mai departe provocandu-se la hotărîrile articulului 6 alu legei fundamentali publicate cu patent'a p. n. din 26 Iulie 1861 vestesce de nou că constituția imperială, complexul tuturor legilor precedente, acelora reintrate în viția și acelor de nou emisse. Amintesc cu recunoșcinta de aceia, caru pentru deslegarea unor cestiuni mari privitoare la statul întregu au trămisu ablegati la Vienn'a, dura fiindca dorintă Imperatului este de a funda o constituție durătoare, în carea sa se

cuprinda condițiunile principale a tuturor legilor fundamentali și la carea sa pote participă liberu toate popoarele austriace, că sa nu se sacrifice esenția pentru forma Imperatului au hotărîtu a pasi pe o cale impacătoare cu reprezentanțile tierilor din reșaritul monarhiei și a propune dietelor din Ungaria și Croația diplomi din Octobre și patent'a din Februarie spre priimire.

De ore ce nu e cu putinția că unul și același obiectu în o parte a monarhiei sa fia obiectu de desbatere și în altă obligatoriu, asiă legea despre reprezentanța imperială sa să stea deocamdata cu acea rezervă, că resultatele per tractărilor din părțile reșaritene, de căcum va voru cuprinde vre-o modificare, ce s'ară impacă cu unitatea imperiului, sa le pote asterni înainte de sanctiunare celorulalte reprezentanții de tieri, spre a-si dă și ele ponderosele loru pareri.

Imperatul deplângă, ca pasulu acestă, ce numai era de evitat, impedecea să reprezentanța senatului augustu imperialu să dechiară că e problema regimului acum, că lucrurile care nu suferă amanare, cu deosebire cele ce privescu finanțele și economia națională, singuru sa le ispravescă.

— Diuariele din Vienn'a ne aducu unu rescriptu din 18 Sept. prin care se convocă pe 23 Novembre c. n. dietele din Boem'a, Galită Lodomiră și Cracovia Dalmatia Austria de Josu și de susu, Salisburg, Stiri'a, Carintia, Carniolia, Bucovina, Moravia, Silesia, Tirolu, Vorberg, Istria, Goritia și Gradisca și senatul Cetăției Triestu. — Dietă ungurescă se dice, ca se va conchiamă pe 10 Decembrie.

Banatul. Bog si a montana, în finea lui Augustu. Prea on. Redactiune! Citindu în multu pretilor jurnalul „Telegraful Român“ cum on. Preoti din mai multe părți ale Banatului, s'a adresat cu gratulatiuni către Ilustritatea Sea, Domnul Episcopu alu diecesei Caransebeșului Ioanne Popasu; deci buna cuyația aduce cu sine, că și noi docintii romani gr. or. din tractul Bogosiei, sa ne arătăm simțăminte de bucuria către Archipastorul nostru, și supremul Inspectoru alu scoleloru nôstre, prin urmatorea gratulatiune aicea alaturata, cu carea ne-amu adresat către Ilustritatea Sea D. Episcopu susmentiunatu.

Rogâmu pre on. Redactiune sa binevoiescă a o publică in „Tel. Rom.“ precum urmează:

Ilustrissime Domnule Episcopu alu diecesei Caransebeșului nouă grătie!

Animele și susținutul nostru e plinu de bucuria, ea după atâtă doru, lupte și suferintie amare a poporului român. Te potem salută în acestu gradu, alu demnităției intre noi. Bine scii Ilustrissime Domnule! că noi că și totu poporul român din mosi și stramosi insetosiu după cultura! Ce condeiu va sa deseria nemarginită nôstra bucuria, vediendu că sòrtea nôstra e incredintata Ilustr. Vôstre, pe carele Te scimă că ești Română adevăratu și patriotu bunu; deci cu ocazia intrării a Ilustritatei Vôstre in nouă demnitate de Episcopu alu nostru, avemu fericire a Ve dă dreptu semnu alu iubirei și considerației cu carea suntemu în privința Ilustr. Vôstre, astă atunci Ilustrissime Dle Episcopu, ca cu susținutul nostru și cu anima suntemu rogandu pre Ddieu santul pentru bună sanetate și susținerea Imperatului nostru, carele intră a s'a bunetate, și intelepcione dela Ddieu: au bine meritu in merită Ilustr'a persoană a Ilustritatei Vôstre, a Ve incredintă Archipastorirea Romanilor gr. or. din dieces'a Caransebeșului, și cu totu dreptulu, ca prin acăstă fapta ve demu revarsandu-se ditorile a unui venitoru mai suridatoriu pe ceriul azură alu Romaniei, ce pâna acumă era incinsu cu buori intunecosi gelindu apunerea gloriei străbune, ce de secole era adancata in abisul nimicirei. Vedem uivirea unei epoci nouă pe campul istoriei naționale care pâna acumă potem dice că n'au fostu altă, decătu suferintie amare.

Primesce Ilustrissime Dle Episcopu! cea mai profunda închinaciu și reverintă din partea docintilor romani gr. or. din tractul Bogosiei, caru róga pre atotpoternicul Ddieu sa vețină la multi fericiti ani, că pre unu bunu lucratoriu alu viei Domnului, spre folosulu scoleloru, și alu sfinteloru Sale Biserici in pace, intregu, cinsti și sanatosu, intră dile 'ndelungate, dreptu indreptandu cuventul adverului seu.

Ai Ilustritatei Vôstre

Cei mai umiliți fii.

Boccea montana (Comitatul Carasiu) in Septembrie 1865.— Acceptandu mai de multu o ocazie binevenită prin carea amu potă dă și noi publicitate unele dovedi elatante despre procedură și rezultatul activității administrativelor comitatense, nepotendu a luă inițiativă privindu pe inteligenția română din Lugosiu de regulatorii nostri, — acum in consonantia cu articulul din Lugosiu de dico 12/24 Augustu a. c. ne incumetăm să noi din părțile acestea a aduce la cuno-

scintia onoratului publicu mai multe nedreptari speciali - cari suntu comise din partea administratiunei comitatense spre dăună interesului generalu și-su acomodate de a înaintă suferințele, de cari națiunea nostra prelungă totu nisuntiele barbatilor de incredere, cari nepreruptu pôrta luptele inversionate, și prelungă demandatiunea cea mai sacra a Maiestatei Sei preagratisului nostru Imperator, nici in diu'a de astazi nu se mai pote eliberă, rogandu pre onorat'a Redactiune a dă locu in preastimata-i fôia corespondintici acesteia și a publică urmatorulu assertu:

Candu Maiestatea Sea preagratișe s'a induratu a demandă: cumca in părțile desu locuite de Români sa se aplică numai barbati apti din sinulu națiunei acesteia, avemu a comentă condițiunea sub carea-i tiesutu motivulu principale a preanaltului rescriptu respectivu, și a demustră cum ca faptele contrarie, staverescu nunumai apesarea națiunala pentru Români, ci chiaru ignorarea invederata, și cerbică netiermurita fatia cu prescrisele mai 'nalte și preste totu cu voi'a preanalta și intențiunile parintesci ale Maiestății Sei; căci déca rescriptu acel'a contine apriatu condițiunea de aplicarea Românilor in oficiuri prin comitatele române - pasulu ce dice: "Zur Beseitigung der Befürchtungen der Romanen hinsichtlich ihrer Sprache und nationalitätet" nu pote si numai figurativu, ci manifestarea dorintie resolute a preagratisului monarh, de a pune in viétia faptică principiulu națiunătăii și a realiză dorintie poporului român, incătu pentru buna stare materiala, asiā și pentru desvoltarea lui in cultura și sciintia. — Prin urmare Români apti debuie sa fia preferiti altorū competinti neromâni la ori ce ocasiune de inlocuirea unui postu comitatensu și comunale, și denumirile de pâna acum in comitatulu nostru puru romanu, facendu-se pretotindenea in sensulu contrariu, dovedescu pe fatia ignorarea ordinaciuilor celor mai inalte, și ne intarescu in prepusulu nostru, cumca administratiunea comitatensu calcandu dreptulu națiunătăii in adiusu, este apesatoria prosperităii națiunali; și contrarie intențiunilor saluterie ale Maiestății Sei preabunului nostru monarh. —

Spre dovedirea asertului presentu, sa ne fia permisu a enumeră unele fapte eclatante și nedenevavere:

In comitatulu acest'a precum de comunu este cunoscutu facendu-se mai multe schimbări subt administratiunea domnului Stefanu Ambrus devenira in mai multe cercuri curatul române aplicati și respective denumiti Magiari și Germani de judecuali, și jurasori asemenea de națiunătă straina, iara de Români prelungă totu ca suntu destui mai abili; — nici vorba, și prin astfelu de partinire și protectiuni din partea capilor comitatului, dorere! Români nostri nici unui mixtum compozitum de acest'a nu potu fi preferiti in mijlocul Românilor, și in comitatulu de o maioritate absoluta româna. —

E bine, dar lasandu alti oficianti comitatensi afara, sa trecemu acum'a la notarii comunali, și sa scarmanâmu o cestiune vitala din notariatele respective; asiadara postim procedura:

Notariatulu Vermesiului cu 3 Comune curatul române, capătă de notariu unu Germanu. —

In notariatulu Bociș'a-româna cu 2 Comune curatul române reposandu notariul român se aplică unu notariu magiaru. —

Notariatulu din Oravita româna morindu notariulu, administratiunea comitatensu nici n'a acceptat sa recésca mortulu pâna ce a și denumit pre altulu in locu-i (fîresce fiu de protectiune.)

In Bociș'a montana acum facendu-se mai de multu intrigi și calumnie infioratore din partea unoru inimici și contrari contr'a notariului P. P. acestu individu bravu și Românu zelosu, fără de a se fi constatatu adeverulu mentiuoatelor calumnie, și numai spre a le implini dorintia acelorui contrari ai sei, — devenindu demissiunatu, carele paralisa totu loviturile contrarilor cu o energia și activitate neinfranta, aperandu cauza națiunala și bisericăsca pentru increderea de carea se bucură la poporulu român, și mai cu séma la barbatii de frunte ai națiunei, — acum decadiu viptima intrigiloru infernali remanandu cu o familia numerosă fără esistintia și pe marginile cele mai estremi ale desperatiunei.

Acestu bravu și diligintu individu la intrarea s'a in postu că notariu comunale la anulu 1859—1860 inca subt sistem'a absolutistica, luptandu-se cu atâtea elemente ce locuiescu in comun'a acest'a și suferindu căte totu neplaceri au introdustu limb'a româna de oficiosa in totu afacerile comunali și cu bravura a sustinut'ba necrutindu-si ostenelele și lucrându neintreruptu prelungă cea mai exacta portare a oficiului seu notarial, și la județiulu cercuale numai prin nisuntiele sele s'a respectat limb'a româna in totu notariatele a le cercu-lui. — Dar ce se vedi acum'a Dlu administratoru Ambrasiu

nă serici cu unu notariu Germanu (postim intr'o comună cu majoritatea absoluta româna), asiā debile incătu, dupa cumună comunica antistele comunalu, mai că nici limb'a materna nu o seie bine, necum sa fia in stare cele mai mici corespondintie ale concepe. —

Prin inlocuirea acestui notariu aici la noi devenindu statuinea notariala din Zagoseniu cu 5 comună curatul române vacanta, carea au fostu portat' o acel'a, Dlu Ambrus nu pregeta, macarca a fostu promisua ma și denumitul pe unu teneru bravu român, totusi că sa nu ieșe din usu au retrasu decretulu de denumire pentru atare tineru și in urma denumi pre unu individu de totu strainu, carele fără ai vamat' originea debuie sa fia din nemul lui F. . . . (numai sa corespunda apoi de ce nemu va fi! Red.) căci fapta e cumca acest'a nici român, nici magiaru, nici slavenu, dar nici germanu nu e, apoi să astfelu de omeni inca asta preferintia in comitatulu nostru, să fabricatorele atâtoru creaturi quodlibice, cine ore pote sa fia altulu decătu administratiunea comitatensu?

Acum se intrebâmu să noi că fratii Lugosieni, ore asiā precepe Dlu administratoru comitatensu egal'a indreptatire, și mandatulu altissimu, a aplică la locurile desu locuite de Români numai barbati din sinulu națiunătăii române?

Ore limb'a româna — carea s'a introdusu cu atâtea lupte și suferintie, că limba oficiosa in totu notariatele române, cum se va potea sustiné in vigore, și poporulu cum si va vedea realizate dorintie cele mai ferbinli, candu nici chiaru notarii pre cari poporulu i tine din crunt'a lui sudore, nu-su Români si n'au cunoscintia cătu-i negru subt unghia, despre limba ori literatur'a româna?

Ore poporulu ce incredere pote avea in organele guvernului de acum'a, candu si vede chiaru dreptulu de alegere sanctiunatu prin lege calcat in piciore și rapitul din mâni mai pre susu dupa cum eră și in sistem'a absolutistica, candu Boemii impleau comunele cu venetici, și pe la oficiolatele publice de statu numai vedea Românu de leacu?

Acesti'a celu putinu trageau cu turt'a de miere pre la buza și tinendu-se de formalitățile prescrise prin lege faceau candidatiuni, și mulcomiau poporulu alegatoriu cu dreptulu de candidare; dar acum'a apere Domnedieu, asiā ce-va nu se intempla nici de felu; vutemu dice dara cu tota resolutiunea; ca nu-i absolutismu, numai chiaru despotismu!

Acetea totu-su fapte evidente, și argumente destulu de ponderose a pot strigă cu fratii Lugosieni; Domne apere națiună româna de fii retaciti, și carmutori, fără sentiu de dreptate, și adeveru!

Sermanu poporu românu pâna candu vei mai pot să serfi atâtea lovituri vitrege; candu sörtea-ti asiā decadiuta, incătu nici pre unu notariu pre carele tu-lu plătesci, tu-lu hrănesci, și imbraci, nuti ieratatu ati-lu alegere, și detine fără tine, ti-lu arunca din naște sau recunoșci de notariu ca-i denumitul de Maria Sea! Vomu scrie altadata altele și mai lamurite, insa acum nemai voindu a așbusă de pacientia publicului cititoriu, ne recomandâmu pâna la revedere.

Totu Români binesimtiori.

Nu scim incătu se face servitul opiniunei publice cu corespondintie de acestea, care se desmintiesc iara prin aceia, pe carii s'aru vedea ca i apară. (Vedi nrli 63, 70 și celu de acum ai „T. R.“) Am datu locu și acestei de mai susu, pentru on. corespondintie au cerutu acest'a pe responsabilitatea densului. Credem insa ca in viitoru nu vomu mai veni in neplacut'a positiune de a nu scî insine cui sa credem și sperâmu acest'a in interesulu reputatiunei morale a acelorui in a căroru nume și interesu se scriu corespondintie. Ce e mai uritu și mai tristu, decătu sa ne vedem in fatu' interesselor adeverate, mancandu-ne in vorbe unii cu altii și discreditandu-ne chiaru și fiindu in dreptu? Red.)

Varietăți și nouățiți de dî.

Asiā dă totu si cu plata. Era vorba ca comitii supremi redenumiti voru servî gratis. O fôia din Viena scrie acum ca comitii supremi nou denumiti, de cari se vorbi'a ca voru servî pe nimic'a, totusi suntu hotariti a trage platile și adeca din motivulu, ca multi, in privint'a materială, nu se asta in positiunea de a abdice de plata. De alta parte că sa nu se vătene egal'a indreptatire, genandu pre cei mai seraci impregiurarea, ca ei tragu plati și cei mai avuti nu.

Mai multe diuarie imprastie scirea, ca bar. de Nopcea aru fi designat de comite supremu alu comitatului Carasiu.

Rescriptulu imp. prin care se conchiamă dietă — dupa cum se scrie lui „Erd. Het.“ — e redactat in totu trei limbile tieriei.

— „G. Tr.“ inregistra mai multe menzurări de focu și adecă din Presmeru, Uzon și din suburbia de susu și Brașovului. În Uzon s'a escutu focul din jocul unei copilăriei aprindioare, iară în Brașovu din umbărarea fără de grigie cu luminare.

Principalele române unite.

Solemnitatea dilei onomastice a Mariei Sele Domnitorului nostru s'a serbatu în anul acesta, cu o splenđore demna de totă laudă și care nu mai lasă nimic de dorit. Guvernul a luat totă mesurile pentru ca serbarea să fie la totă înaltește ei, și poporul să se poată bucură pe deplin de serbarea dilei aleșului seu, care i-a datu unirea, improprietarirea, secularisarea monastirilor, votul universale, și atâtăea legi și institutiuni frumos menite să face gloria și marirea României. Enthusiasmul poporului pentru Domnitorul seu era la culme. Elu parea că emulăza cu splenđore dilei și cu iluminatiunea strălucita a capitalei. Vesela era generală, să vedeasă pe totă fetiile, era în totă inimile. Musici și dansuri în gradină Cismigiu și pe pietele publice delectau poporul să-lu facea a comunica prin fibrele inimii cu aleșul de la 24, cu Alessandru Ioan. Domnul general Floreșcu luase totă precauțiunile pentru a nu lipsi nimic acestei serbări, făcuta în onoarea dilei augustului suveran alu României. Era o placere a vedea cineva prefratii tabaci, cărora li se dedesa o mușica într-adinsu la cererea ce facuseră generalului Floreșcu, era o placere, dicemu, a vedea pe acești fii mandri și demni ai poporului învărtindu horă unirei și intonându înmări de bneură, în onoarea dilei, pe patia din suburbia Tabaci, unde se adunase totă corporația lor. Iluminatiunea din gradină Cismigiu, precum și focurile artificiale și bengale pregătite cu atâtă artă și cu atâtă gustu, presentau privirea unu ce fericiu care transportă pre spectator în regiunile celeste ale unui deliciu din cele mai incantătoare. Urările și strigătele de veselie, unite cu sunetul muzicii, radicau acăsta serbare la înaltește unei adevărate serbatori naționale. —

„Reforma“

— Solemnitatea desciderii scăolelor s'a tinutu în totă România la 1 Septembrie. În Capitală a fostu o adevărată serbatore din cele mai mari. Curtea cea mare a Academiei nu poate să incapa pe totă multimea de scolari și poporu cari veniseră să asiste. Dupa săntirea apei de către preasăntistul Viacu alu Mitropoliei în prezentăa lui ministrul alu Instrucțiunile publice, a membrilor consiliului permaninte, a corpului professoral și a totă multimea adunata, d. Eustatiu instituirele principale dela scăola publică primaria din colorea de galben a rostitu urmatorele :

Domnilor !

„Astăzi facem inceperea solemnă a puierei în aplicare a novei legi de instrucțiune publică. Prin această lege, tineră noastră s'a dotat cu unul din cele mai frumos și mai avantajoase principie, principiu de viață și de demnitate naționale. Acest principiu este obligativitatea ce se pune fizicării parintei a-si tramite copilului la scăola spre a se lumenă. —

„Toti copiii de ambe sexe, adusi la scăola și voru forma înimă și inteligență : inimă prin exemple de moralitate și de virtute ; iară inteligentă, prin ornarea spiritului cu primele cunoștințe, său învățături primarie, fără de cari nici unu individu nu poate trăi că omu în societate.

„Din aceste se vede că scăolele primarie suntu basă pe care se fondă totă celelalte instituții de educare și de învățământ, pentru unu poporu.

„Dăca acăsta basă este solida și bine făcută, și scăolele secundare voru progresă și voru prosperă. La căsul contrariu, totu edificiul pusu pe unu fundamant slabu, se va surpă indată.

„Atenția noastră cea mai mare urmăzădă să fie la buna organizare a scăolelor primarie. Dela densele depinde înflorirea unei națiuni, dela densele și regenerația noastră.

„De aceea guvern, parinti și institutori, sa ne punem cu totii la lucru, spre a face că marele principiu alu obligativității la învățăturile primarie sa devina o adevărată expresiune a novei legi de instrucțiune.

„Fiindca pentru acestu anu scolaru nu se va potă impune rigurosu obligativitatea, ne avendu inca destule scăole primarie, spre a primi pre toti copii dela 7—12 ani, se voru admite mai întâi copii mai inaintati in etate, adepătăi dela 9—12 ani, apoi căndu va fi locu, se voru primi și cei de la 7 ani in susu. Acestu modu de admisibilitate este fără justu, fiindca cei mici potu să mai ascepte, pe căndu cei mari prin refuzare de a fi admisi, aru inaintă in etate fără învățătură.

„Domnilor, prin celebrarea ce facem astăzi la inaugurarea legiei cei nove de instrucțiune publică, fără care română căta sa se simtă destulu de mandru că incepe să la noi a se in-

tinde instrucțiunea asupră masei totale a națiunii. Cu studie seriose și cu bune moravuri vomu deveni demni de solicitu-dinea națiunilor adjunse la adevărată civilizație, și vomăscă a imită dela densele totu ce e mai bunu și folositoru pentru noi.

„M. S., Domnitorul nostru are totă bunavointă sa ne facă fericiți. De la noi dăra depinde a adveni la acestu scopu.

„Sa trăiescă Domnitorul nostru Alessandru Ioan I !

„Sa trăiescă corpul învățătoru !“ „Tr. Carp.“

Insemnare

despre summă banilor adunati din bunavointia dela bine-simțitorii creștini gr. or. din diecesă Caransebesului pentru castigarea odorelor episcopesci ale nouului Episcopu.

Din comuna Gertenasiu

Ioann Balanu Parochu 1 f., Moise Crină Invețătoru 1 f., Achim Negru economu 20 xr. Iosif Spaiă economu 10 xr. Constantin Spaiă economu 10 xr. Achim Ursulescu economu 10 xr. Ignatie Jurea economu 10 xr. Alessandru Ivoaniciu economu 8 xr. Gheorgiu Iorcoviciu economu 10 xr. Gheorgiu Spaiă economu 9 xr. Simeonu Jurea econ. 5 xr. Moise Bogdanu econ 10 xr. Achim Siestu econ. 10 xr. Iosif Negru econ. 6 xr. Ioann Rebigea 4 xr. Iosif Negru 10 xr. Achim Cicea 10 xr. Grigoriu Verdeu 5 xr. Florea Siestu 10 xr. Gheorgiu Bogdanu 20 xr. Gheorgiu Grozdanu 10 xr. Moise Grozdanu 10 xr. Gheorgiu Bogdanu 10 xr. Achim Bogdanu 10 xr. Constantin Ribegea 20 xr. Traila Bogdanu 10 xr. Pavelu Negru 20 xr.

Summa 4 f. 77 xr.

Din Comuna Semlaculnmare:

Dela D. Petru Folia parochialu Administr. 4 f., D. Dimitrie Stoile parochu Adm. 4 f., Alia Folia preotesa 1 f., Maria Stoile preotesa 1 f., Salomia Popoviciu preot. vedova 1 f., Teodoru Popă Jude 1 f., Iosa Lazaru economu 1 f., Andrei Gerbaciu 1 f., Savu Merganu 50 xr. Petru Muresanu 50 xr., Nicolae Lasaru 40 xr., Trifonu Anca 60 xr., Lucia Lazaru 60 xr. Savu Ciclovanu 30 xr. Ioann Milosiu 30 xr. Iovancea Milosiu 40 xr. Trifonu Milosiu 50 xr. Cosmanu Ciclovanu 40 xr. Ioann Dalia 20 xr. Traila Almesianu 30 xr. Panta Pepetu 10 xr. Trifonu Popă 60 xr. Maria Borca 50 xr. Ivann Milosiu 10 xr. Nicolae Anca 10 xr. Trifonu Beleuce 20 xr. Paunu Ciucă 10 xr. Ioann Milacu 20 xr. George Marganu 20 xr. Adamu Danu 40 xr.

Summa 21 f. 50 xr. v. a.

Din Comuna Găttaja:

Ioanne Popoviciu Parochu 3 f., 90 xr. Petru lanculescu 2 f. 50 xr. Traila Olariu 60 xr. Ioanu Regiă 40 xr. Avraamu Frenatiu 30 xr. Iosif Marjan 20 xr. George Marjanu 20 xr. Pau Sztra 20 xr. Moise Dragote 20 xr. Iosif Subu 20 xr. Nicolae Balco 20 xr. Iosif Patruțiu 20 xr. George Subu 10 xr. Nicolae Dragote 10 xr. Avraam Gilezanu 10 xr. George Jurcanu 50 xr. Ioann Jurcanu 10 xr.

Summa 10 f., v. a.

Din Comuna Ramnă:

Ioann Vebeleanu Adm. par. 2 f. 10 xr. Petru Musteti 50 xr. Dumitru Stolojanu neguțatoru și Epitru 50 xr. Costa Brebanu econ. 1 f., Iosif Pervu econ. 50 xr. Iacobu Dragosiu econ. 1 f., Ioann Vediocu econ. 50 xr. Constantin Jurea econ. 50 xr. Iosif Pascu econ. 50 xr. Trifonu Pascu econ. 50 xr. Siofronu Lucă econ. 40 xr. Iosif Unguru econ. 50 xr. Simionu Eneselu econ. 50 xr. Costă Cospenda Epitropu 50 xr.

Summa 9 f. 50 xr. v. af

Din Comuna Jidevinu:

Stefanu Cioca Parochu 2 f., Vasiliu Agerlaçiu Parochu Adm. 2 f., Petru Jacu Epitropu 2 f., Traila Siestu Epitropu 50 xr. Achim Agerlaçiu Docente 1 f., Traila Uturas econ. 50 xr. Petru Lucă econ. 50 xr. Ioann Dimitrieviciu morariu 1 f., Petru Popoviciu Proprietariu 1 f., Paunu Mindea Jude comunalu 1 f., Iosif Siestu econ. 50 xr.

Summa 12 f., v. a.

Nr. 37—1 Concursu de stipendii.

Devenindu vacante trei eventualmente cinci stipendii din fundația Franciscu Iosefină și anume unul de 200 fl. v. a. pentru unu ascultatoriu de vre-o facultate la universitate și alte două fia-care de căte 100 fl. f. v. a. eventualmente patru de căte 50 fl. v. a. pentru ascultatori la vre-o academia din Transilvania în urmă concluziul Conferintei lăunute pentru afacerile fundației în 5 Septembrie a. c. se deschide prin acăsta Concursu. —

Doritorii de a se împărtăși cu ver unul din aceste trei eventualmente cinci stipendii, au să-si adreseze la subscrissă eforia celu multu pâna în 24 Septembrie c. v. a. c. suplicele sele instruite cu Atestatul de botezu, de seracie, și cu Testimoniu de Maturitate său academicu. —

Sabiu 5 Septembrie 1865.

Eforia fundației Franciscu Iosefină prin
I. Popescu m. p. Secr. alu Eforiei

Bursă din Viena 10/22 Septembrie 1865.

Metalicele 5%	66 90	Actiile de creditu 174 10
Imprumutul nat. 5%	71 10	Argintulu 107 50
Actiile de bancă	779	Galbinulu 5 13